TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Việt Nam chuẩn bị vận hành mô hình chính quyền địa phương 2 cấp: Sửa đổi Hiến pháp và Luật Tổ chức chính quyền địa phương

08:15 16/06/2025

Sáng nay, ngày 16/6, Quốc hội Việt Nam sẽ biểu quyết thông qua Nghị quyết sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 và Luật Tổ chức chính quyền địa phương sửa đổi. Đây là những văn kiện pháp lý mang ý nghĩa lịch sử, đặt nền tảng cho việc tổ chức và vận hành mô hình chính quyền địa phương 2 cấp lần đầu tiên được triển khai tại Việt Nam.

Việc sửa đổi Luật Tổ chức chính quyền địa phương thể hiện tư duy đổi mới, hướng đến một nền quản trị địa phương hiện đại, kiến tạo phát triển. Mục tiêu là tháo gỡ những "điểm nghẽn", khơi thông nguồn lực nhằm đáp ứng mục tiêu tăng trưởng nhanh và bền vững của các địa phương nói riêng và cả nước nói chung trong kỷ nguyên mới.

Việt Nam chuẩn bị vận hành mô hình chính quyền địa phương 2 cấp: Sửa đổi Hiến pháp và Luật Tổ chức chính quyền địa phương

Lộ trình sử dụng người hoạt động không chuyên trách và mô hình hành chính 2 cấp

Theo báo cáo tiếp thu, chỉnh lý của Chính phủ, có ý kiến đề nghị xem xét việc chấm dứt hoạt động của người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã và có chính sách sử dụng phù hợp trên tinh thần tinh gọn. Chính phủ giải thích rằng Nghị quyết 60 của Hội nghị Trung ương 11 khóa XIII và các kết luận của Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã định hướng kết thúc hoạt động của người không chuyên trách ở cấp xã từ 1/8. Tuy nhiên, căn cứ Kết luận 163 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư, Đảng ủy Bộ Nội vụ được giao nghiên cứu lộ trình kéo dài việc sử dụng người hoạt động không chuyên trách phù hợp với thời điểm sắp xếp lại thôn, tổ dân phố (trước ngày 31/5/2026).

Theo đó, Chính phủ đã giao Bộ Nội vụ nghiên cứu xây dựng và trình Chính phủ quy định về giải quyết chế độ, chính sách đối với người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã khi chấm dứt hoạt động, đồng thời nghiên cứu việc tiếp tục sử dụng đối tượng này đến 31/5/2026. Đối với việc quy định cụ thể về số lượng, chức danh, mức phụ cấp của người hoạt động không chuyên trách, dự thảo Luật đã giao thẩm quyền cho Hội đồng nhân dân (HĐND) cấp tỉnh, cấp xã quyết định.

Liên quan đến quy định về đơn vị hành chính, có ý kiến đề nghị cân nhắc giữ mô hình thành phố thuộc tỉnh và tương đương với tính chất như một đặc khu. Tuy nhiên, Chính phủ cho biết cấp có thẩm quyền đã định hướng mô hình chính quyền địa phương 2 cấp, bao gồm cấp tỉnh (tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương) và cấp xã (xã, phường, đặc khu ở hải đảo), để thực hiện thống nhất trong cả nước. Theo đó, dự thảo Luật đã thể chế hóa đầy đủ chủ trương của Đảng về tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp, không có loại hình đơn vị hành chính thành phố, thị xã thuộc cấp tỉnh.

Về tổ chức chính quyền địa phương ở các đơn vị hành chính và phân loại đơn vị hành chính, có ý kiến đề nghị quy định theo hướng mở để có thể không tổ chức HĐND ở một số địa phương. Tiếp thu ý kiến này, Chính phủ đã chỉnh lý dự thảo Luật theo hướng tại Điều 2 quy định: "Chính quyền địa phương ở các đơn vị hành chính quy định tại khoản 1 Điều 1 của Luật này, trừ đơn vị hành chính quy định tại Điều 28 của Luật này, là cấp chính quyền địa phương gồm có HĐND và UBND". Quy định này tạo cơ sở pháp lý để tại các đặc khu có dân số dưới 1.000 người thì không tổ chức cấp chính quyền địa phương, Ủy ban nhân dân (UBND) đặc khu là cơ quan hành chính Nhà nước do UBND cấp tỉnh quyết định thành lập, thực hiện vai trò của chính quyền địa phương tại đặc khu.

Đẩy mạnh phân quyền và tăng cường trách nhiệm cấp tỉnh

Về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương, Chính phủ nhấn mạnh dự thảo Luật đã thể chế hóa chủ trương của Đảng về đẩy mạnh phân quyền, phân cấp với nguyên tắc "địa phương quyết, địa phương làm, địa phương chịu trách nhiệm". Mục tiêu là hạn chế tối đa việc địa phương phải xin ý kiến cơ quan Trung ương đối với những nhiệm vụ đã được phân quyền, phân cấp.

Chính phủ cũng cho biết dự thảo Luật đã sửa đổi, bổ sung các quy định để thực hiện sắp xếp đơn vị hành chính và tổ chức mô hình chính quyền địa phương 2 cấp (cấp tỉnh và cấp xã) nhằm đảm bảo phù hợp với mô hình mới. Khi không tổ chức chính quyền địa phương cấp huyện, hầu hết nhiệm vụ, quyền hạn của chính quyền cấp huyện hiện nay sẽ được chuyển giao cho cấp xã. Tuy nhiên, năng lực của bộ máy chính quyền cấp xã hiện chưa thực sự đồng đều.

Vì thế, cần có cơ chế để tăng cường vai trò, trách nhiệm của chính quyền cấp tỉnh trong việc theo dõi, chỉ đạo, hướng dẫn và có giải pháp kịp thời để hỗ trợ, xử lý trong trường hợp một số chính quyền cấp xã không đủ khả năng thực hiện hoặc thực hiện không hiệu quả các nhiệm vụ, quyền hạn được giao. Điều này nhằm đảm bảo tính thông suốt, đồng bộ, hiệu lực, hiệu quả của nền hành chính, không để gián đoạn công việc, không để ảnh hưởng đến hoạt động bình thường của cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp và nhân dân trên địa bàn. Do đó, việc bổ sung vào dự thảo Luật quy định trách nhiệm của UBND, chủ tịch UBND cấp tỉnh, trong trường hợp cần thiết được trực tiếp chỉ đạo, điều hành việc giải quyết những vấn đề thuộc nhiệm vụ, quyền hạn của UBND, chủ tịch UBND cấp xã là cần thiết và phù hợp với thực tiễn hiện nay, khi chuyển đổi từ mô hình chính quyền địa phương 3 cấp sang 2 cấp.

Ngoài ra, dự thảo Luật cũng nêu rõ yêu cầu "không để việc giải quyết công việc, thủ tục hành chính đối với người dân, doanh nghiệp bị đình trệ, ùn tắc, kém hiệu quả".

Dự thảo Luật Tổ chức chính quyền địa phương sửa đổi gồm 7 chương, 54 điều và dự kiến có hiệu lực thi hành từ ngày được thông qua. Cùng ngày, Quốc hội cũng sẽ biểu quyết thông qua Luật Việc làm (sửa đổi); Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Quảng cáo; Luật Nhà giáo. Quốc hội cũng sẽ thảo luận ở hội trường về Dự thảo Nghị quyết của Quốc hội về miễn, hỗ trợ học phí đối với trẻ em mầm non, học sinh phổ thông, người học chương trình giáo dục phổ thông tại các cơ sở giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân; Nghị quyết của Quốc hội về phổ cập giáo dục mầm non cho trẻ em mẫu giáo từ 3 đến 5 tuổi Luật Tham gia lực lượng gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc. Nội dung về Dự án Luật Đường sắt (sửa đổi) và Chủ trương đầu tư Dự án đầu tư xây dựng đường vành đai 4 TP.HCM sẽ được thảo luận tại tổ trong cuối phiên làm việc buổi chiều.

Tâm An (t/h)